

Hoge commissaris te Djakarta (Hirschfeld) aan minister van Uniezaken en Overzeese Rijksdelen (Van Maarseveen), 8 juli 1950

Voor Van Maarseveen persoonlijk. Referte Uw telegram 114.

Ik deel U mede, dat ik intussen reeds op grond van Uw 109 heb gehandeld, waarover ik U reeds voor ontvangst van Uw 114 seinde. Wat betreft de Generaals Toet en Alons zo lijkt mij deze oplossing aanvaardbaar, al heb ik daarover nog geen overleg met Buurman gepleegd. Het lijkt mij onmogelijk Buurman en Van Langen reeds voor 26 Juli te laten vertrekken. Dit zou hier alleen als een officiële ontevredenheidsbetuiging worden opgevat hetgeen m.i. volkomen misplaatst zou zijn. Uit veelvuldige gesprekken is mij gebleken, dat Buurman en Van Langen de deprimerende spanningen die met de liquidatie van KNIL gepaard gaan als veel enerverender beschouwen dan de politieactie of optreden aan het front. Ik kan de gevoelens van de Generaals in dezen volkomen delen ook al heb ik persoonlijk op dit gebied geen ervaringen gehad. Het dragen van verantwoordelijkheid ter plaatse voor KNIL is een zo precaire aangelegenheid, die men na tijdelijke ontstemmingen steeds weer goed zal doen zich de grote lijnen te realiseren. Een privé-gesprek met Kist, Burghard en Toet over ontwapenen van Ambonezen acht ik nutteloos. Kist is zelf in een enigszins gedeprimeerde stemming, die Moorman beter beoordelen kan, waardoor van hem a priori een pessimistische reactie is te verwachten. Toet kent het KNIL, doch zal geen gevestigde opinie over het ontwapenen van Ambonezen hebben, waarmee hij tot dusverre niet of weinig in aanraking kwam. Het is mij overigens bekend, dat Buurman onlangs de situatie met zijn adviseurs besprak en ik verwacht niet, dat Toet het op zijn verantwoording zou durven nemen ten aanzien van opinie van Buurman en Van Langen, juist op dit punt, af te wijken. Ik begrijp ten volle, dat de KNIL-kwestie het Kabinet zwaar op de maag ligt. Bij mij is dit niet minder het geval. De laatste weken heb ik mij onophoudelijk met deze zaak beziggehouden, daarom leek mij de enige uitweg mijn brief van 7 dezer aan Hatta. Er is een kans, dat Hatta op deze brief ingaat. Mocht dit onverhoopt niet het geval zijn, dan staat ons de weg naar de UNCI open. Ik heb Cohran, Critchley en Bihin hierop reeds voorbereid. Deze reageerden op deze zaak veel gunstiger dan op de kwestie van zelfbeschikkingsrecht. Zij hebben mij geen beloften gedaan, hetgeen ook niet verwacht kon worden, omdat zij de tegenpartij niet gehoord hadden. UNCI zal nimmer een uitspraak doen zonder beide partijen geconfronteerd te hebben. Mocht dan blijken, dat wij water in onze wijn zouden moeten doen, dan is dit nog vroeg genoeg. Bovendien sluit mijn voorstel in het geheel niet uit, dat de Ambonezen bijvoorbeeld reeds ontwapend zouden worden voordat Ambon-geschil is opgelost. Thans lijkt de spanning echter ondraaglijk en daarbij komt ook nog, dat wij niet alleen aan de Ambonezen moeten denken. De gedachte van de Sultan gaat immers in de richting van een integrale liquidatie van het KNIL op 26 Juli, hetgeen naar zijn overtuiging ook betekent, dat de Europeanen, die niet naar de KL overgaan, op 26 Juli ook burgers zouden zijn en daarmee naar het oordeel van de RIS onder jurisdictie van de RIS zouden komen te vallen. Ik blijf derhalve bij mijn voorstellen, zoals ik deze hedenmorgen seinde.